

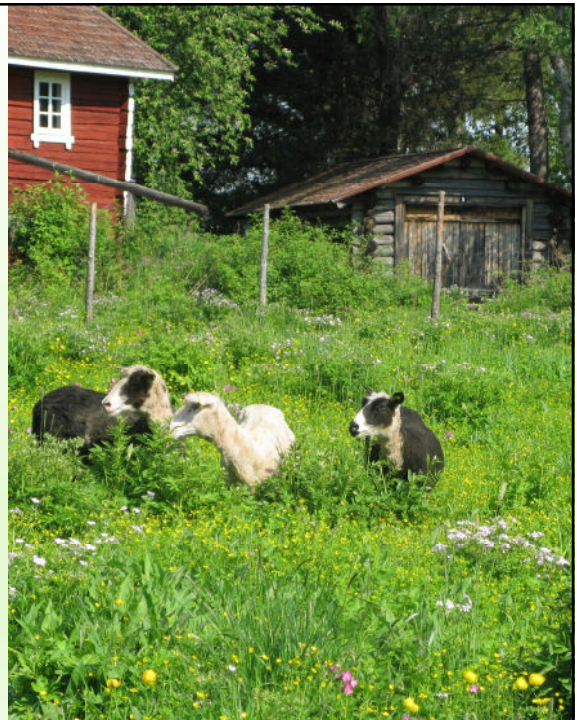
Perinnebiotoopit ja Helmi-ohjelma

Sanna Haapala
Lapin ELY-keskus
17.3.2025

1

Perinnebiotoopit

- Perinteisen karjatalouden muovaamia, yleensä runsaslajisia ketoja, niittyjä, hakamaita tai metsälaitumia
- Vaativat säilyäkseen pysyvää hoitoa, joko niittoa tai laidunnusta
- Tuottaneet karjan tarvitseman talvirehun ja/tai olleet laitumina

2

Viljelyn tehostaminen hävitti niityt

- Perinnebiotoopeista on hävinnyt 90 % viimeisen 50 vuoden aikana
- tilakoot kasvoivat
- uusi teknologia, koneellinen lypsy
- lähinnä nuorkarja jäi laitumille
- rehevät perinnebiotoopit pelloiksi, köyhät metsiksi

3

Perinnebiotoopit

Pelttarinsaari, Tornio

- Perinteisen maatalouden (niitto ja laidunnus) muovaamia
- Ihmistoiminta on **rikastuttanut** luonnonkirjoa

Luhtakultasiipi

Pohjannoidanlukkan
Pielpajärvi, Inari

Avoimia - puoliavoimia - puustoisia

4

Avoimet perinnebiotoopit

• Niityt ja kedot

- Avoimia (= puuttomia)
- Perinteisesti **niitetty**, nykyään hoidetaan joskus pelkästään **laiduntamalla**

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tuore niitty
Boaresbaihki, Utsjoki

Keto eli kuiva niitty
Boaresbaihki, Utsjoki

5

Perinnebiotoopit

• Hakamaat

- puoliavoin niitty-metsä-mosaiikki

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Långvassjärden, Inkoo

Kainuunkylän saaret,
Ylitornio

6

Perinnebiotoopit

- **Metsälaitumet** – puoliavoin/peitteinen, myös niittykasvillisuutta

- Raja hakamaan ja metsälaitumen välillä häilyvä

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

7

Kangasketo: Puolukka, kissankäpälä, siiankärsä. Kuva Marjut Kokko

8

9

10

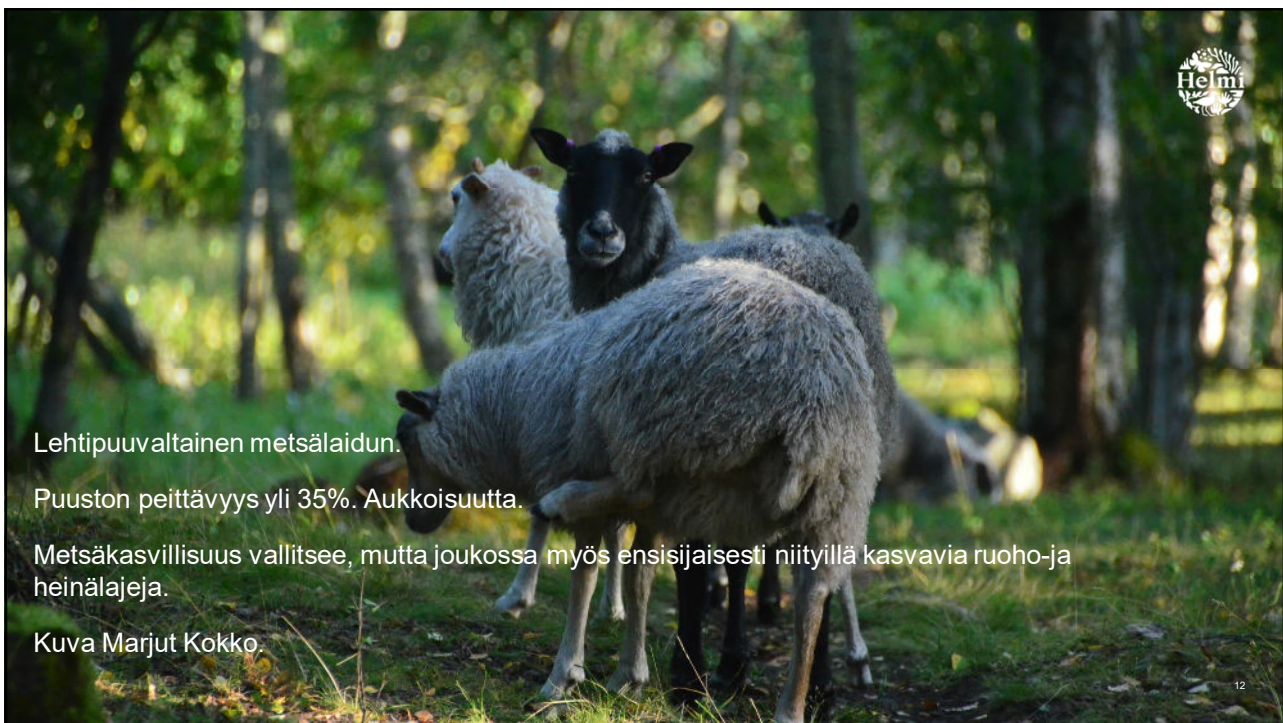

Tulvaniityille vyöhykkeisyys tyypillistä.

Etualalla suurruohotulvaniityä, joka vaihettuu kastikka ja sarafulvaniityksi.

Kuva Merja Lipponen.

11

Lehtipuuvaltainen metsälaidun.

Puuston peittävyys yli 35%. Aukkoisuutta.

Metsäkasvillisuus vallitsee, mutta joukossa myös ensisijaisesti niityillä kasvavia ruoho- ja heinälajeja.

Kuva Marjut Kokko.

12

Miten hoidettu?

- Perinnebiotooppien perinteinen hoito on pääasiassa ollut niittoa, laidunnusta tai heinäkorjuun jälkeistä laidunnusta.
- Lisäksi hoitomenetelminä ovat olleet muun muassa puuston harventaminen, ei-toivotun kasvillisuuden poistaminen, kevätsiivous sekä kulotus.
- Laitumia ja niittoniittyjä ei ole lannoitettu, muokattu tai kylvetty.

13

Miten kunnostetaan jo umpeutunut perinnebiotooppi?

- Pensaiden raivaus. Säästetään marjovat pensaat.
- Puuston harvennus. Säästetään maisemapuut ja marjovat puut. Raidat ja vanhat lahoppuut.
 - Ne houkuttelevat mm. sieni-, hyönteis- ja lintulajeja, sillä ne tarjoavat monia erilaisia elinpaikkoja ja ravintoa eri lajeille
- Haitallisten lajien poisto (nokkonen, koiranputki, maitohorsma, vieraslajit)
- Aitojen ja eläinsuojien rakentaminen laitumille.

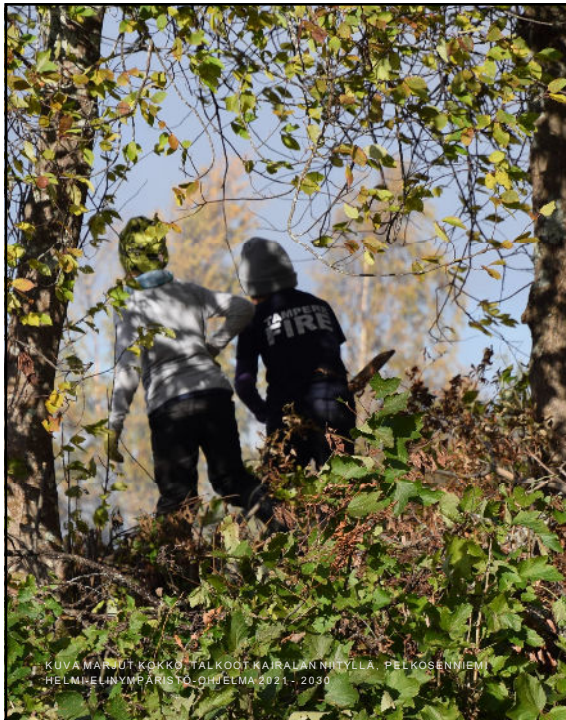
14

Helmi-ohjelma: Helmi-rahoitus & ympäristösopimus

- Ensi sijainen tavoite: kunnostus Helmi-rahalla, jatkuva hoito ympäristösopimuksella
- Harkinnan mukaan voidaan kuitenkin rahoittaa kaukana sijaitsevia ja haastavia kohteita sekä pieniä arvokkaita niittyjä Helmirahalla
- Tuen lakiperusta:
 - Luonnonsuojelulaki 9/2023 (4 luku)
 - Valtioneuvoston asetus perinnebiotooppien kunnostukseen ja hoitoon vuosina 2020 - 2025 myönnettävästä tuesta 953/2020

15

Kansallinen tuki perinnebiotooppien kunnostukseen

- Tukea voi hakea omasta alueellisesta ELY-keskuksesta.
- Haku on auki ympärivuotisesti.
- Hakemuksen voi tehdä maanomistaja tai hoitaja maanomistajan suostumuksella.
- ELY-keskus voi myöntää tuen tavarana tai palveluna.
- Tuki ei saa olla päällekkäinen muiden tukien kanssa.
- Helmi-ohjelmaa toteuttavat molempien ministeriöiden hallinnonalan organisaatiot sekä kunnat, järjestöt, yhdistykset, paikallisyhteisöt ja muut ympäristö- ja metsäalan toimijat/yrittäjät. matkailuyritykset sekä maanomistajat.
- Helmi-ohjelman toteuttamisesta ovat vastuussa ympäristöministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö.

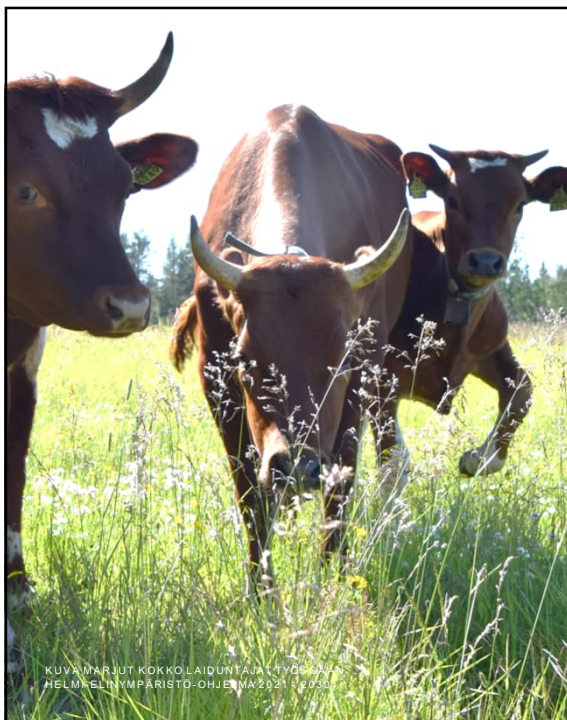
Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Maa- ja metsätalousministeriö
Jord- och skogsbruksministeriet

16

16

LSL-tuen ensisijaisena tarkoituksena on edistää perinnebiotooppien kunnostamista ja lisätä ympäristösopimuksella hoidettavien perinnebiotooppien määrää.

- Tukea voi hakea kohteille, joiden:
 - Laatua voidaan ylläpitää tai parantaa perinteisin hoitotoimenpitein, näin on useimmiten kaikilla perinnebiotoopeilla.
 - Kohde sopii hoidettavaksi, ympäristösopimuksella, jolla jatkohoito on tavoitteena järjestää.
 - Lajisto on arvokasta ja / tai luontotyytit ovat arvokkaita.
- ELY-keskuksessa arvioidaan tukikelpoisuus, ehdotetut toimet ja kustannukset kohdekohtaisesti.
- Hoitosopimus 1 – 3 vuotta

17

17

[illegible]

Perinnebiotoopit

- Tukihakemuksessa esitetään kohteen luontoarvot, miten ja mitä aiotaan kunnostaa ja hoitaa sekä kustannusarvio.
- Hakemukseen pyydetään maanomistajan suostumus, jos hakija on joku muu kuin maanomistaja.
- Lomaketta saa alueellisista ELY-keskuksista suomen-, ruotsin ja saamenkielisenä.
- Infosivut ja lomakkeet: <https://www.ely-keskus.fi/luonnonsuojelulain-tuki-perinnebiotooppien-kunnostukseen-ja-hoitoon>

18

18

Kysy lisää. Ehdota kohteita.

- Marjut Kokko marjut.kokko@ely-keskus.fi (ylitarkastaja)
- Marianne Tolonen marianne.tolonen@ely-keskus.fi (suunnittelija)
- Sanna Haapala sanna.haapala@ely-keskus.fi (suunnittelija)

19

Kiitos

20